

Medicul de familie, medicamentele compensate, asigurările de sănătate

ION VICTOR BRUCKNER Nr. 13 (423), 31 mart. - 6 apr. 1998
ministru Sănătății

pag.
8-9

INTERVIU

ANUL IX

Scrisoare deschisă
către directorul

SRI

Gabriel Andreescu,
Dolna Cornea,
Mircea Dinescu,
Radu Filipescu,
Leontin Iuhas,
Dan Petrescu,
Dorin Tudoran

pag. 3

• Întâlniri secrete • Scrisori deschise • Apel
• Declarații • Comunicate • Congrese
• Scrisori deschise • Declarații • Comunicate
• Congrese extraordinare • Disidențe • Apel
• Declarații • Comunicate • Congrese
extraordinare • Disidențe • Întâlniri secrete •
Scrisori deschise • Declarații • Comunicate
• Congrese extraordinare • Disidențe • Apel

pag. 7

Vladimir Tismăneanu

Sociologia comunismului

„Comunicatul foarte important pentru țară” citit de primul-ministru Ciorbea joi seara, în care, în esență, acesta afirma că va rezista până la capăt ca șef al guvernului, adică până la trecerea prin Parlament a unei moțiuni de cenzură, a fost, în pofida bășcăliei aproape generale cu care a fost întâmpinat din partea hiperlucizilor noștri „analisti politici”, chiar un comunicat important pentru țară.

Într-adevăr, nu e important pentru țară să afle că primul-ministru este un om epuizat nervos, tracasat, incapabil de o judecată limpede și rece în momente de răscruce?

Nu e important pentru noi toți să vedem că șeful administrației este un om ce se vede și chiar este încolțit din toate părțile, lovit deopotrivă de aliați și de inamici, batjocorit și umilit fără încetare, și să înțelegem mai ales că a fost lăsat deliberat sau că a ajuns complet izolat politiceste, deși nu a făcut, până acum, altceva decât să îndeplinească scrupulos ce i s-a cerut?

Nu este esențial chiar să vedem, să simțim felul în care domnul Ciorbea, acest om conștiincios, serios, profund onest, dar mult prea obedient, crezând cu devoțiune de neofit în virtuțile „liniei Maniu-Coposu”, lipsit de suplețea necesară unui bun „animal politic”, a fost exploatat, utilizat, instrumentalizat de către toată lumea politică, aproape fără excepție?

Numit prim-ministru în mare pripă, din lipsă de alternativă, deși fusese ales primar, domnul Ciorbea a acceptat. Cerindu-i-se, în numele partidului, să rămână și primar în continuare, domnul Ciorbea a acceptat. Mai târziu, cerându-i-se iarăși de către partid și de către președintele Constantinescu să continue să conducă un guvern devenit de necondus, domnul Ciorbea a acceptat iarăși. Cînd i s-a spus să cedeze în fața revoluționarilor, a cedat. Cînd i s-a spus să fie tare cu minerii, a fost tare. Cînd PD-ul a căutat pretexte pentru a ieși din guvern, domnul Ciorbea a țipat la coman-

dă, iar cînd PNTCD nu a dorit să-și asume nici o responsabilitate pentru slăbiciunile sale patente, domnul Ciorbea a tăcut la comandă. Iar la un moment dat, brusc, el a devenit omul din pricina căruia nimic nu mai merge în România. Acum nu putem avea un statut mai tolerant pentru minoritățile naționale și un început de descentralizare administrativă pentru că unii vor ca domnul Ciorbea să stea pe loc, iar alții ca domnul Ciorbea să plece. Nu putem avea un buget, fie el și de mizerie, anul acesta, deoarece unii îl văd pe domnul Ciorbea indispensabil, iar alții îl văd în el însumarea tuturor relelor!

ANDREI CORNEA

Eticheta Ciorbea

S-a descoperit, așadar, un admirabil instrument politic, pe nume Ciorbea. Avem acum un extraordinar pretext pentru a nu face reforma, în toate dimensiunile ei, posedăm o superbă găselniță a politicianilor pe care, noi, cei de pe-aici, i-am susținut șase ani și i-am votat în al șaptelea! *Pretextul Ciorbea!* Și, de asemenea, ce nămăpomenit de bună etichetă pentru toți jurnaliștii veroși și fără principii de a lua în deridere reforma ori de a deveni gravi, dînd lecții de conduită tuturor! *Eticheta Ciorbea!* Ce nume comod pentru a ascunde incapacitatea mai multor partide, fie ele „istorice”, fie „anistorice”, de a guvernă și de a coopera!

Dar iată că într-o seară, „pe ascuns de dragii părinți”, vorba lui Homer (aflați ei la Leipzig, în „Germania culturii”, dar și a untului), domnul Ciorbea n-a mai rezistat. Instrumentul docil de

pînă atunci s-a răzvrătit; eticheta a prins un contur propriu, pretextul a devenit subit text, paiata a devenit om, iar omul și-a strigat, gîtuit de emoție și crispat, disperarea și revolta. Gest de „lunatic”, cum scria directorul *Adevărului?* Posibil. Numai paiatele și instrumentele au minte, pe la noi. Să nu fi fost atunci această metamorfoză a instrumentului în om, într-adevăr, un „comunicat important pentru țară”?

Ce păcat, atunci, că revolta a fost scurtă și inefficientă! Dacă domnul Ciorbea ar fi un politician, și-ar fi dat în ziua următoare demisia, ușurînd puțin sarcina formării unui nou guvern. Dacă domnul Ciorbea ar fi fost un adevărat om de stat, ar fi stăruit în gestul său de dispreț și de sfidare la adresa politicianilor care l-au instrumentalizat. Ar fi rămas pe poziție, ca șef al guvernului; ar fi promovat fulgerător, printr-o ordonanță, *Legea bugetului (nil obstat, laudat fie domnul Antonie Iorgovan, „părintele Constituției”).* Iar apoi, mai știi, ar fi continuat să guverneze prin ordonanțe și ordonanțe de urgență, dacă Parlamentul i-ar fi respins legile reformei, iar președintele nu l-ar fi ajutat cu adevărat, dar nici nu s-ar fi decis să-i ceară, formal, demisia. Ar fi numit noi miniștri sau miniștri interimari, dintre independenți și tehnocrați, și, desigur, ar fi așteptat cu răbdare un vot de cenzură în Parlament. Iar cînd acesta ar fi venit, după multe luni de scandaluri, ar fi părăsit cu fruntea sus Palatul Victoria, lăsînd o țară măcar cu buget, cu câteva legi reformiste în plus și avînd o popularitate demnă de invidiat în perspectiva viitoarelor alegeri.

Domnul Ciorbea nu este, firește, un om de stat. Prin asta însă el nu se deosebește de toți ceilalți comilitoni. Ghinionul său e că a reușit să fie, un moment măcar, altceva decît un instrument al altor voințe și decît rezonatorul altor gînduri. La noi, așa o îndrăzneală se plătește scump!

VLADIMIR TISMĂNEANU

Cominformul și excomunicarea Iugoslaviei

După al doilea război mondial, Stalin a făcut tot posibilul pentru a-și menține un control cit mai strict asupra diferitelor partide comuniste. Oficial, Cominternul fusese dizolvat în 1943, dar Kremlinul continua să direcționeze fostele secțiuni naționale ale acestei tentaculare organizații prin Secția Externă a PCUS, ca și prin alte canale vizibile și invizibile. Cominformul, respectiv Biroul Informativ al partidelor comuniste și muncitorești, a fost înființat în toamna anului 1947. El a reprezentat o tentativă de instituționalizare a dominației sovietice asupra partidelor comuniste din Europa de Est și Centrală, precum și asupra celor două partide importante din Europa de Vest (cel francez și italian). La conferința de fondare a Cominformului, desfășurată în mare secret în Polonia, au participat liderii comunisti din URSS, Iugoslavia, România, Polonia, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, Franța și Italia. Stalin era reprezentat de Jdanov, Malenkov și Suslov, care îi transmiteau rapoarte detaliate privind comportamentul diverșilor participanți.

turnarea lui Tito. Redactorul-șef inițial a fost Pavel Iudin, coautor al *Scurtei biografii* a lui Stalin și unul dintre cei mai acerbi propagandiști sovietici (membru al CC, ulterior ambasador la Beijing). În aceste condiții, când relațiile sovieto-iugoslave se deteriorează catastrofic, se decide mutarea sediului Cominformului, respectiv al redacției sus-amintite, la București (a funcționat într-un ansamblu bine păzit de clădiri de pe strada Valeriu Braniște). Urmașul lui Iudin și unul din principalii consilieri ai conducerii PMR a fost Mark Borisovici Mitin, membru al CC, alt coautor al hagiograficeii „scurte biografii” (redactorul-șef al acestui sicofantic opuscul a fost Piotr Pospelov, ulterior conducătorul colec-

țării, exclus din partid și arestat. Comunismul național titoist, cum avea să noteze Djilas peste decenii, era înainte de toate comunism, deci monolitism ideologic și monopolism politic. După moartea lui Stalin, relațiile sovieto-iugoslave sînt treptat reluate pe linie de stat. Pe linie de partid conflictul persistă și, mai ales după revoluția maghiară din 1956, Tito este din nou blamat de către dogmaticii impenitenți (Mao Zedong, Enver Hoxha, dar și liderii români care detestă liberalizarea parțială din Iugoslavia și mai ales programul UCI din 1958, declanșînd în vara aceluia un nou val de teroare menit să anihileze orice focar de gîndire independent, în partid ori în afara lui). „Revizionismul” devine călul de bătaie al noilor ofensive staliniste. Ceea ce s-a petrecut în PMR în 1958, Plenara din iunie și efectele ei în întreaga viață socială a României merită un studiu de sine stătător. Este momentul în care Comisia Controlului de Partid (condusă de tandemul Coliu-Vincze) și Securitatea (dirijată de Drăghici) pornesc acțiuni represive comparabile prin duritate doar cu cele din perioada 1949-1953.

Prima breșă într-un sistem aparent inexpugnabil

În concluzie: sfidarea lui Tito a avut un rol în dezagregarea mitului unității comuniste mondiale și al infailibilității doctrinare a Kremlinului. Ea a demonstrat că și se poate ține piept lui Stalin și că așa-numitul internaționalism socialist nu este decît un miraj ideologic menit să camufleze cel mai cras imperialism sovietic. Sursa profundă a schismei a fost rivalitatea dintre cei doi lideri, iar nu existența unor viziuni principial diferite ori chiar opuse. Ulterior, separat de Moscova și de fraternitatea comunistă mondială, Tito va căuta alte forme de solidaritate și se va converti în apostolul mișcării nealiniate. Oricum, pînă la sfîrșitul zilelor sale, deci pînă în 1980, mareșalul iugoslav se va legăna cu iluzia unei căi specifice spre socialism. Modelul sau însă s-a năruit dramatic, fiind distrus de luptele fratricide din interiorul elitelor comuniste și de resurrecția (reconstrucția, ori chiar reinventarea) naționalismelor pe care iugoslavismul pretinse că le-a amorfizat. Astăzi cînd nici URSS, nici ceea ce a fost Iugoslavia titoistă nu mai există, merită să ne amintim că în urmă cu cincizeci de ani s-a derulat o luptă colosală și că defectiunea lui Tito a fost prima breșă într-un sistem pe care mulți îl credeau inexpugnabil.

Washington, DC
18 martie 1998

(Subtitlurile aparțin redacției)

Evoluția conflictului Stalin-Tito

Era vorba astfel de o organizație limitată la aria europeană și, chiar și așa, se nota absența unor partide precum cel grec (direct implicat în războiul civil în plină desfășurare în acea țară), cel spaniol sau, nu mai puțin simptomatic, cel est-german. La conferința din 1947, delegații iugoslavi (Djilas, Kardelj, Rankovic) au îndeplinit indicațiile sovietice și au declanșat un atac virulent împotriva comunistilor italieni și francezi acuzați de „capitulare” și de lipsă de spirit revoluționar. Era de fapt vorba de un joc politic imaginat de Stalin care urmărea să izoleze pe iugoslavi de potențialii aliați în clipa unei iminente rupturi între Moscova și Belgrad. În zelul lor hiper-revoluționar, iugoslavi nu și-au dat seama că erau simpli pionii manevrării de sovietici, deci de Stalin, care, încă din anii războiului, începuse să aibă dubii în privința elitei titoiste.

Ceea ce Stalin îi reproșau lui Tito nu era deficitul de leninism, ci ambiția de a deveni liderul noilor state sovietizate, mai ales în Balcani. Deci, păcatul iugoslavilor era legat de convingerea lor că, fiind singurii care veniseră la putere fără suport militar și politic sovietic, aveau dreptul să-și fixeze de sine stătător prioritățile, inclusiv în relațiile cu celelalte state în curs de constituire. Inițial surd, conflictul dintre Tito și Stalin capătă proporții în primăvara anului 1948, cînd între cei doi dictatori are loc un schimb de scrisori din ce în ce mai iritate. Între altele, Biroul Politic sovietic, adică Stalin și acoliții săi imediați, îi reproșau lui Tito refuzul de a accepta necondiționat „sugestiile” consilierilor sovietici. În plus, iugoslavi erau criticați pentru „aventurism” în politica externă și, lucrul cel mai grav, „lichidatorism” în ceea ce privea poziția dominantă a partidului comunist. La rîndul său, Tito răspundea mimînd un filosovietism total. În realitate, însă, el refuza să abdice în fața diktatului sovietic. Este perioada cînd redacția revistei Cominformului, *Pentru pace trainică, pentru democrație populară*, se afla la Belgrad. Această redacție este de fapt centrul din care se urzesc firele complotului pentru răs-

tivului care a scris „Raportul Secret” al lui Nikita Hrușciiov la Congresul al XX-lea al PCUS).

În vara anului 1948 are loc o nouă conferință la vîrf a Cominformului, la care liderii iugoslavi refuză să participe. Este adoptată prima rezoluție împotriva lui Tito și se declanșează o furiubundă campanie de denunțare a presupusei devieri titoiste. Întreaga istorie a războiului de partizani din Iugoslavia este rescrisă spre a servi noilor legende confecționate la Kremlin. În loc de a se supune masochistei practici a auto criticii, iugoslavi ripostează la rîndul lor, utilizînd metode staliniste pentru a se apăra împotriva lui Stalin. Agenții sovietici sînt neutralizați, mulți dintre cei care susțin rezoluția Biroului Informativ sînt arestați și deportați spre diverse lagăre de concentrare (să amintim aici excelența lucrarea a profesorului Ivo Banac de la Universitatea Yale, *With Stalin Against Tito*).

Delirul antititoist din „democrațiile populare”

Lupta împotriva ereziei titoiste devine adevărată obsesie a „democrațiilor populare”. În fiecare din aceste țări încep sinistre epurări. În România, Lucrețiu Pătrășcanu, aflat din februarie 1948 sub ancheta de partid, este desemnat de către Dej și consilierii sovietici, între care Mitin și Aleksandr Mihailovici Saharovski, drept candidatul ideal pentru un proces-spectacol în stilul celor din celelalte țări sovietizate. Ancheta de partid devine investigație polițienească în cel mai terifiant stil NKVD-ist. În 1949, cu ocazia celei de-a treia conferințe a Cominformului, Gheorghiu-Dej rostește unul dintre cele mai infame discursuri ale carierei sale, cu titlul cu adevărat macabru: „PC din Iugoslavia în miinile unor asasini și spioni”. Delirul antititoist este poten-

Comunismul național titoist

În Iugoslavia, între timp, se accentuează două elemente: deschiderea indispensabilă spre Occident, pe de o parte, și căutarea unui drum autonom spre ceea ce ulterior va fi numit socialismul bazat pe autogestiuie. Dictatura lui Tito se definește tot mai mult ca regim autoritar-personalist și se delimitează de trăsăturile cele mai socante și agresive ale stalinismului. Colectivizarea forțată a agriculturii este întreruptă, se acordă anumite drepturi sindicatelor muncitorești. Firește, aceste reforme sînt extrem de modeste și ele se petrec sub atenul control al Uniunii Comunistilor. Ideologia „frăției și unității” rămîne sacrosanctă, iar cea mai mică urmă de naționalism este pedepsită inclement. Poliția secretă dirijată de Aleksandar Rankovic continuă să fie omniprezentă, dacă nu și omnipotentă. Comparat însă cu experimentele leniniste din restul Europei de Est, regimul titoist, adeseori numit și comunism național, apare oricum drept mai puțin feroce și irațional. Cînd însă Milovan Djilas îndrăznește să atace noua clasă, parazitara burghezie roșie, într-o carte ce avea să-l facă faimos în întreaga lume, el este eliminat din conducerea

Colectia PURGATORIU

NENIRA

**Daniel Bănulescu
CEI ȘAPTE REGI
AI ORAȘULUI BUCUREȘTI**

**Petre Barbu
ULTIMA TRESĂRIRE A
SUBMARINULUI LEGIONAR**

**Sebastian A. Corn
SĂ MĂ TAI CU TĂIȘUL
BISTURIULUI TĂU,
SCRISE JOSEPHINE**

Comenzi: C.P. 26-38 București

AURELIAN CRĂIȚU

Despre retorică și complexul eșecului

Decepția politică

„Uluitoare și tragică această prăbușire a viselor unei națiuni”, „speranțele s-au năruit, iar visele de anul trecut nu mai sînt decît o palidă amintire”, o criză de proporții pe care manualele de istorie o vor comenta ca „inceputul sfîrșitului” democrației românești: așa comentau recent cîțiva jurnaliști criza guvernamentală de la București pe un ton patetic, grav, senzationalist. Ca întotdeauna, surprinde și deranjează înclinația către hiperbolă, propensiunea către exagerare și lamentație, care sînt două dintre cele mai persistente și neliniștitoare caracteristici ale discursului public românesc în clipa de față. Sîntem în pragul prăpastiei, dezastrul e după colț, totul stă să se surpe. Așa să fie oare?

Mă grăbesc să afirm chiar de la început că decepția politică este un fenomen fundamental al oricărui joc democratic; ea nu poate fi ignorată decît cu prețul pierderii suportului social. E normal să fi (uneori) decepționat: oamenii sînt dezabuzati și obosiți pentru că o parte dintre așteptările lor (realiste sau nerealiste) au fost înșelate, răbdarea lor a ajuns la capăt ș.a.m.d. Dacă revin acum asupra decepției politice (am comentat asupra ei într-un articol publicat în urmă cu cinci ani în *Sfera Politicii*), este pentru că sînt în continuare preocupat, neliniștit și enervat de un fenomen complex care este, din păcate, o caracteristică a noastră, a tuturor: *complexul eșecului*. Suferim de acest complex care pare să fie pentru moment o adevărată boală națională.

Retorica și obstacolele în calea percepției schimbării

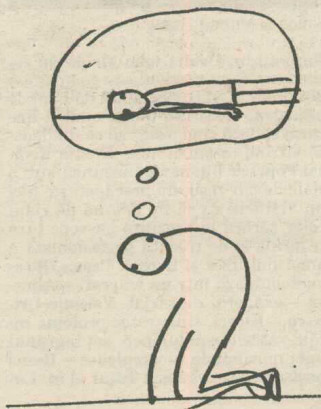
Retorica joacă în acest context un rol fundamental; e important nu numai ce comunicăm, ci și cum anume o facem, care sînt mijloacele – explicite și implicite – prin care transmitem un anumit mesaj. Retorica – bună sau proastă – se întîlnește nu numai în discursurile parlamentare sau politice, ci și în comunicarea de zi cu zi sau în jurnalism. Adesea, un argument convingător reprezintă un ansamblu subtil de relații, alegorii, anecdote care urmăresc să miște, să convingă și să determine o anumită acțiune. Argumentele retorice combină astfel probabilități și anticipații, temeri și calcule diverse, care ne dezlănțuie sau – dimpotrivă – blochează imaginația, eliberînd sau paralizînd resorturi nebănuite de acțiune, lărgind sau îngustînd imaginația noastră politică, adică percepția opțiunilor politice posibile la un anumit moment. Altfel spus, nu putem fi (și nici nu trebuie să fim) neutri, complet obiectivi în argumentele noastre politice; putem fi, însă, mai mult sau mai puțin intransigenți și inteligenți, în funcție de calitatea retoricii pe care o folosim. Limbajul, tonul și stilul discursurilor noastre politice ne pot deschide sau limita imaginația politică; la rîndul ei, aceasta din urmă poate afecta decisiv calitatea politicilor noastre.

Istoria recentă a arătat elocvent cît de deplasat este un pesimism politic excesiv în momente istorice cruciale, cînd legile „de fier” ale istoriei sînt puse între paranteze de acțiunea liberă a oamenilor. Aș nota aici trei astfel de cazuri în care pesimiștii au fost infirmați de mersul istoriei: Spania

post-Franco, America Latină în ultimii zece ani și Europa de Est după 1989. Concluzia pe care vreau să o trag de aici este una foarte simplă: cel mai adesea (chiar dacă nu întotdeauna), obstacolele în fața schimbării nu sînt decît (sau sînt în primul rînd) obstacole în calea percepției oportunităților de schimbare, ca urmare a folosirii unei retorici marcate de complexul eșecului și de ceea ce se poate numi *teza inanității* (*plus ça change, plus c'est la même chose*). Altfel spus, atunci cînd există dificultăți speciale în perceperea oportunităților de schimbare, vor fi ratate cu siguranță multe posibilități de accelerare a schimbărilor însele. Obstacolele în calea percepției schimbării datorate folosirii unei retorici marcate de un pesimism excesiv și de un accentuat complex al eșecului se transformă apoi pe nesimțite în importante obstacole în calea schimbării înseși.

Complexul eșecului și costurile lui

Ipozeza pe care o avansează aici este, așadar, următoarea: pesimismul excesiv, lamentația generalizată, complexul eșecului ne costă scump pentru că ne închid ochii față de numeroasele oportunități de schimbare. Dacă vom continua să vorbim la nesfîrșit de tragediei naționale, eșecuri de proporții istorice sau conspirații masochiste, vom pierde nu numai respectul de

sine, ci și încrederea în propria noastră capacitate de a acționa liber și creator. Istoria are loc nu numai pentru cauze structurale, ci și pentru contingență – *Fortuna anticilor* – și acțiunea umană liberă. Prea mult determinism și pesimism inhibă acțiunea inovatoare, împiedicînd indivizii să se comporte ca niște agenți liberi care pot influența mersul istoriei în momentele ei „de nebunie”. Nu în ultimul rînd, o doză excesivă de pesimism născut dintr-o retorică marcată de o adevărată voluptate a eșecului poate contribui (artificial) la creșterea apatiei, plictisului și decepției politice, creînd astfel un teribil complex al eșecului (vezi complexul Italia-Malta...), ce se transformă în convingerea că totul e sortit, inevitabil, eșecului.

Felul în care vorbim și ne exprimăm în politică și jurnalism contează enorm; metaforele și epitele pe care le folosim pot afecta nu numai modul

în care privim lumea, ci chiar lumea însăși. S-ar putea face o adevărată antologie a complexului eșecului în lumea politică românească din ultimii ani: lamentații, hiperbole, relații fantasmagorice, adevăruri trunchiate. Imaginația noastră e marcată isteric de comploturi, agenți, spioni, societăți secrete, „moștenire a trecutului”. Nu credem că oamenii pot acționa liber (ceea ce implică și faptul că pot greși), ci presupunem aproape automat că ei sînt conduși din umbră de forțe oculte. Sîntem obsedați de eșec, vorbim la nesfîrșit de crize. Tineri români strămutați pe alte meleaguri comentează superior, ironic și superficial despre „stagnarea” culturii românești ce poate fi atribuită „cabalei” Liceanu-Pleșu-Patapievici. Titlurile ziarelor românești pe care le pot citi pe Internet vorbesc la nesfîrșit de greve și crime, penurii de bani și accidente, geruri năpraznice și inundații, cînd nu relatează zvonuri și știri senzaționale. Membri proeminenți ai guvernului menționează senin despre „bulgarizarea” României, jucîndu-se cu cuvinte, în loc de a proiecta un scenariu pozitiv, care include o viziune cit de cit limpede (nu spun cosmetizată) a viitorului. Așa cum bine remarcă Gabriela Adameșteanu într-un recent editorial în revista „22”, ne lamentăm și sîntem complexați că sîntem români, ne exagerăm vicile și rezistăm pînă și celei mai mici tentații de a gîndi pozitiv. Cînd există un suport real al temerilor noastre, preferăm să le dăm o nuanță apocaliptică, în loc de a căuta rațional soluțiile pentru rezolvarea lor. Ne complăcem cel mai adesea în comentarii pe marginea trecutului sau lamentații despre prezent, fără să schimbăm o direcție clară de acțiune, o viziune a punctului unde vrem să ajungem. În sfîrșit, cei intervievați de presa internațională sau cei care scriu în ea se complac și ei din păcate (cu anumite excepții) în a repeta la nesfîrșit aceleași vechi teme: Va-dim Tudor și *România Mare*, Funar, legionarii, comuniștii, minerii, orfanii.

Îmi amintesc cu tristețe de penibul titlu al unui articol apărut în *New York Times* tocmai în ziua alegerilor din România din 1996, semnat de Jane Perlez: „România merg la vot, dar schimbarea nu e probabilă”. Comentariile sînt de prisos...

În loc de concluzii

Pesimismul excesiv este, după părerea mea, o eroare regretabilă, chiar dacă o nuanță de scepticism e întotdeauna bine venită (pe lingă un semn de inteligență); a vedea totul în culori roze ar fi, bineînțeles, o greșeală la fel de mare și nejustificată, o formă de optimism credul. De ispita pesimismului nu am rămas nici eu străin în anii din urmă (*mea culpa!*). O retorică pesimistă marcată de un profund complex al eșecului are aproape întotdeauna un teribil efect inhibitor și descurajant asupra întregii societăți civile. Se cuvine, de aceea, să fim atenți la cuvintele pe care le folosim, pentru că retorica noastră are o influență adesea decisivă asupra propriilor noastre acțiuni. Machiavelli notase odată (în *Discorsi*, Cartea a III-a, capitolul 33) că succesul în luptă depinde în bună măsură de morală și încrederea în viitor; romanii foloseau augurii și povești nobile pentru a insufla încredere în soldații lor, ce căpătau astfel încrederea că viitorul le va surîde în cele din urmă. Ei aveau dreptate. O populație incremențită în complexul eșecului va rata oportunitățile de schimbare, pentru simplul motiv că îi va lipsi tocmai simțul posibilului la momentul oportun. De aceea, gîndirea pozitivă și retorica calmă nu sînt semne de inconștiență, ci de realism luminat, care nu trebuie să excludă, însă, și o anumită doză de scepticism. Politica este – sau ar trebui să fie – la urma-urmei tocmai arta *imposibilului*. Mă înșel oare?

BBC WORLD SERVICE ROMANIAN SECTION RADIO JOURNALIST

The BBC World Service is looking for a journalist to work in its Romanian Section in London. Employment would be on a two year contract.

Journalistic duties involve translating, editing and writing scripts, preparing news bulletins, interviews, radio reports and features, programme editing, production and live studio presentation.

You must be able to demonstrate:

- Perfect knowledge of written and spoken Romanian.
- A current knowledge, in-depth understanding and experience of Romanian, its history, politics, social issues, mindsets and attitudes.
- A minimum of 2 years' recent journalistic experience of broadcast or print journalism relevant to the target area as well as proven creative ability.
- Good English and the ability to summarise and translate quickly and accurately from English in a style suitable for broadcasting.
- An in depth knowledge of and interest in World affairs and British current affairs.
- Degree level education or equivalent.
- A clear and authoritative microphone voice.
- Ability to work effectively as a team member, often under extreme pressure.
- Ability to use computer keyboards and to achieve competence in new production and broadcasting technology.

To apply please send a detailed *Curriculum Vitae* in English only, giving evidence of your relevant skills, knowledge and achievements to clearly demonstrate how you meet the above requirements to: **BBC Recruitment (Ref: 94569)**, Căsuța Poștală 34, Oficiul 13, București, enclosing a large self-addressed envelope. Please also enclose a 2 minute cassette recording of your voice in Romanian giving your views on a recent BBC programme you heard. Please clearly mark the cassette with your name and ref: 94569.

Applications must be received by 25th April. Assessments are scheduled for May/June and Selection Panel Interviews for July/August 1998.

BBC - BUCUREȘTI

Redacția de la București a BBC World Service caută colaboratori – tineri ziaristi sau reporteri care se pot adapta cerințelor radioului. Criteriile pe care trebuie să le îndeplinească cei interesați sînt:

- capacitatea de a sintetiza informații și de a le comunica succint și fluent
- voce radiofonică
- discernămint și echilibru în abordarea jurnalistică
- cultură generală și interes pentru istoria României
- noțiuni de economie de piață
- o bună cunoaștere a actualității politice și economice românești
- capacitatea de a lucra în echipă
- capacitatea de a redacta rapid
- flexibilitate în privința orarului de lucru
- experiență de procesare a textelor pe calculator
- experiență în folosirea aparatului audio

Dacă considerați că întruniți aceste condiții, trimiteți-ne o fișă profesională referindu-vă la criteriile de mai sus, ca și un exemplu de articol (scurt) scris de dv. pe o temă de actualitate. Cunoașterea limbii engleze, ca și specializarea într-un domeniu profesional (ex. juridic, agricultură etc.) reprezintă avantaje suplimentare.

Adresa noastră este: Biroul BBC București, Căsuța Poștală 34, Oficiul 13, București.

Azilul de noapte

de Maxim Gorki

Regia:
Ion Cojar

La o privire retrospectivă măsurând aproape un veac (premierea absolută în 1902), *Azilul de noapte* seamănă cu o bine cunoscută navă felliniană pe care s-au tot imbarcat generații și generații de interpreți, piesa călătorind prin epoci și regimuri, sfidând mentalități și ideologii, fiecare montare consolidându-i universalitatea.

Inițial interzis de autoritățile țariste, textul capătă totuși dreptul de a fi reprezentat pentru că se credea că nu va avea nici succes, nici ecou. Spectacolul de la MHAT este însă un triumf, sporind celebritatea prozatorului grabnic „inregimentat”: „Pe calea sa proprie deosebită a ajuns marele artist Maxim Gorki în rindurile luptătorilor pentru comunism. El a intrat în rindurile noastre încă înainte de 1905, cu steagul desfășurat, ca un vestitor al revoluției”. (V.M. Molotov)

Prin „universitățile” sale, competent cunosător al fenomenului dezumanizării progresive și respectiv „destrămării personalității”, cel ce și alesese pseudonim un adjectiv substantivat cu semnificație emblematică (Gorki = Amarul) avea să aibă revelația eșecului „Marii Revoluții” încă de la prima tentativă de preluare a puterii de către Soviete. De unde și succesele perioade de „șovăieli”, așa-zisul „deviaționism”, „impas” pe care – s-a spus – l-a depășit cu ajutorul lui Lenin: „Prin talentul dumitale de scriitor ai adus un mare folos mișcării muncitorești din Rusia – și nu numai din Rusia – și vei aduce încă atât de mult folos, încât în nici un caz nu este admisibil ca dumneata să te lași covârșit de tristețe”.

Arhivele KGB au dezvăluit în amănunt (vezi și consistentul caiet-program) tensionatele raporturi ale scriitorului recalitrant cu „vigilenții” care i-au „controlat” destinul și lui, și fiului său, ambii murind la scurt timp de aceeași „pneumonie”. Confirmările și retrăcirile legate de un complot criminal relativizează adevărul, în ordinea absurdă a „curățirii” oricărui palimpsest.

Revenind la operă, *Azilul...* Naționalului bucureștean se oferă publicului scaldat într-o înșelătoare lumină rembrandtiană. Clar-obscurul pare să consfințească încă o tradițională „viziune sumbră și zguduitoare” a ceea ce îndeobște este calificat „un imn al năzuinței spre demnitate și fericire a oamenilor”. Dar în măsura în care grima și costumul (în spiritul concepției regi-zorale, semnate cu ironică fantezie de Adriana Raicu Petre) deconspiră identitatea artistică a interpretului, între

scenă și sală se creează un fluid de complicitate stenică, materializată nu doar prin aplauze, ci și prin exclamații entuziaste, amintind că s-a remarcat cîndva: „Personajele sînt redacte în mod parodic, la jumătatea drumului între caracterizarea psihologică și ambiția de a contura măști sociale, adică tipuri care să devină simboluri”. De altfel, observația exegetului (Vito Pandolfi) este „certificată” chiar din interior de o replică („Ce farsă!”) rostită mai mult în *aparté* de către Actor. Cu alură adolescentină, Radu Beligan pare îmbătrînit doar truștește, nu și sufletește, spiritul său hălăduind sprinten prin literatură, singura realitate valabilă. Un personaj cu rol de... cal troian în această lume a de-clasatilor. Și asta în conformitate cu părerea autorului care recunoștea: „Este încontestabil că «semnul distinctiv de

transformată în prețioasă didascalie, valorificată de distribuția aleasă de regizor, Ion Cojar afirmînd programatic: „Privit prin motivul «lumii răsturnate», *Azilul de noapte* își recapătă adevăratele dimensiuni filosofice, spirituale, atenuate în timp de supralicitarea sociologic-vulgară”. În linia persiflării caricaturale se înscrie Marin Moraru – Kostilov, întruparea suficientei strălucitoare și a rapacității fără scrupul ce au făcut casă bună cu parvenitismul sfidător al temperamentalii și apetisantei sale soții Vasilisa – Florina Cercel –, ce ținește la mai mult. Prins în mrejele ei, Vaska Pepel – Mircea Rusu – nu face decît să-și exteriorizeze zbaterea, resemnat cu vechiul său stigmat de hot, amăgindu-se doar cu o nouă iubire salvatoare. În care nu crede nici el, așa cum nu crede nici Natașa, la vîrsta ei fragedă deja lucidă și pentru care Tania Popa are exact dramul de proșpetime necesar eroinei încă nemeaculate. Veritabil turbion, Kvașnia Dragăi Olteanu Matei deschide și închide reprezentarea în nota „veseliei besmetice” a azilanților pensionari. Cu o siluetă rotunjită impudic de linia perversă a redingotei,

lea Răutu și Gușatul Krivoi Zob al lui Bogdan Mușatescu, Medvediev – poliștitul lui Costel Constantin sînt personaje de plan secund căroră nu li s-a acordat o atenție specială, lor alăturîndu-li-se figurația propriu-zisă, armonios dinamizată în scenele „de mase”.

Piesa este totuși, din construcție, o sumă de recitaluri caracteriale cum indirect indică și Bubnov, șepcarul miop al lui Matei Alexandru: „Aici boieri nu-s... s-a șters boieria, n-a mai rămas decît omul gol golul”. Sugestia de „catedrală subterană” figurată prin scenografia cu ziduri de cărămidă și bolgi înalte imaginată de către Virgil Luscov este dedusă atît din textul piesei, cît și din cel al nuvelei de origine, dedicată în mod tranșant „foștilor oameni”: „Toți cîntau, jucas, hohoteau și timp de cîteva ceasuri păreau nebuni”. Apoi cădeau „pradă disperării pasive, apăsătoare (...) gîndind cum ar face să se îmbete pînă la pierderea celui din urmă dram de simțire (...) Și fiecare era adînc scîrbit de toți și fiecare tînuia în sine o ură absurdă împotriva tuturor (...) Oameni sînt de tot felul... cum i-a lăsat Dumnezeu”. Mai totdeauna minimalizată, escamotată, denaturată, cheia acestei farse tragice are o secvențialitate exponențială similară pildelor biblice: întimplări cu mai mult sau mai puțin țile, mărturisiri mai mult sau mai puțin sincere. În spectacol, personajele sînt obligate să-și facă destăinuirile la rampă într-un spațiu sacru – un podium-altar, conservat din alte montări pe care profesorul Cojar le-a încercat cu studenții săi. Către acest perimetru sînt împinși rînd pe rînd eroii de către acel personaj care va dispărea, dar nu va fi uitat: pribeagul pelerin mereu în căutarea unei noi religii. George Diniță, printr-un inezisabil efort de introvertire (ceea ce nu înseamnă că și-a cenzurat ironia-i de oțel!), însuflețește personajul central al acestei montări din anul de grație 1998, Luka, asupra căruia pare a se fi pogorit Duhul sfînt ce propovăduiește prin intermediul său: „Dacă lui Hristos i-a fost milă de toți și nouă ne-a poruncit să facem la fel”. Sub incidența milei divine față de ființa umană ingrată cade automat și faimoasa tiradă prin care Satin glorifică omul ca virtual deținător al adevărului ce i-ar asigura libertatea: „Adevărul e Dumnezeu omului liber!”. Ipoteză anulată prin derizoriul speculațiilor aceluiași Satin, căruia Mircea Albulescu nu i-a putut refuza patetismul grandilocvent. El are și cinica remarcă la anunțarea morții Actorului: „Eh... ne-a stricat tot cheful... timpituit!”. Vesela agonie urmînd să continue tot în acorduri de balalaică!

Dar adevăratul leitmotiv al Răului universal l-a intuit bineînțeles actorul bîntuit de spectrul Teatrului, dar și al unei superioare instanțe necesare: „Pentru că n-am avut credință...”

Tania Popa, Gheorghe Diniță și Mircea Rusu

clasă” este organizatorul principal și hotărîtor al „psihicului”, și acest semn distinctiv imprimă totdeauna cuvîntului și faptelor omului un anumit caracter cu un colorit de o intensitate variabilă”. Dar tot Gorki atrăgea atenția: „Trebuie să găsim în fiecare individ înfățișat, în afară de pivotul general de clasă, pivotul individual care este cel mai caracteristic pentru el și care, la urma urmei, definește comportarea lui socială”.

„Într-o piesă, omul trebuie zugrăvit în așa fel ca sensul fiecărei fraze, al fiecăreia dintre acțiunile sale să fie cu totul clar, ca el să poată fi disprețuit, urît și iubit ca și cum ar fi un om viu” – această notație a scriitorului a fost

Baronul lui Ovidiu Iulia Moldovan cochetează și cu masivul său companion de circiumă, și cu ceea ce are-i dă bani de băutură, șicănînd-o așa cum n-are curaj să facă cînd e silît să se umilească lătrînd în patru labe. Nastia Rodică Popescu Bitănescu, ascunsă sub o clăie de păr roșu, nu precupește nici un artificiu ca să fie demnă de risul celor căroră le prezintă cu voce tare reveriile ei de trecut profesionistă a amorului liber și livresc. Ileana Olteanu debutează într-un travesti – Alioșka – exagerat de șarjat. Valentin Uriteșcu – Kleșci, singuratec proletar înrăit, răticînt prin lumpen, soț ingrat al unei muribunde tuberculoase – Ileana Iordache, morocănosul Tătar al lui Co-

Foto Mihail Căstolici

ASCULTĂ

B B C

PROGRAMUL INTEGRAL

ÎN BUCUREȘTI LA

UNIPLUS Radio

69.8

1848 – fapte și interpretări

GDS și revista „22” au fost promotorii ideii de a se sărbători cum se cuvine cei 150 de ani care se împlinesc de la Revoluția din 1848. Propunerea de instituire a unei „Zile a Tricolorului” a fost lansată în paginile revistei noastre de Adrian Niculescu. Această inițiativă a avut un ecou favorabil la Guvern și, de puțin timp, 24 februarie a devenit „Ziua Tricolorului”. Legat de acest eveniment, în contextul „săptămîinii francofoniei”, Institutul Francez a patronat o masă rotundă cu tema „1848–1998: 150 de ani de la Revoluția română”, la care au participat: Dan Berindei, Paul Cornea, Andrei Cornea, Adrian Niculescu, Georgeta Filitti, Ioana Brătianu și Victor Neumann. Discuțiile au căutat să scoată la lumină importanța Revoluției pașoptiste în contextul

actual, eliberînd-o de îngustimea interpretărilor din timpul regimului comunist. Nu trebuie pierdut din vedere că Revoluția română a avut loc în contextul

evenimentelor care s-au petrecut la nivel european în 1848. Tinerii revoluționari români (deveniți, peste un timp, importanți oameni politici) au fost cu adevărat „integrați” în Europa. După cum s-a subliniat, ei au avut legături personale cu „stelele” Revoluției europene, printre care amintim pe Jules Michelet, Edgar Quinet, Alphonse de Lamartine, Giuseppe Mazzini. (D.H.)

